

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de opslagtanks met bakstenen trapconstructies en taluds en pomphuis van Petroleum-Zuid in Antwerpen

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, l, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 12.3.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2014;

Gelet op het ministerieel besluit van 23 december 2014 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen opslagtanks met bakstenen trapconstructies en taluds en pomphuis van Petroleum-Zuid in Antwerpen;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed van 12 oktober 2015,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten:

Wegens de historische en de industrieel-archeologische waarde als monument:

De opslagtanks met bakstenen trapconstructies en taluds en het pomphuis, gelegen in Antwerpen, D'Herbouvillekaai 100

bekend ten kadaster:

Antwerpen, 9de afdeling, sectie I, perceelnummer 2870M (deel)

zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde:

Petroleum-Zuid in Antwerpen is als oudste petroleumhaven van België en één van de eerste in Europa, uniek en tegelijkertijd representatief voor de Tweede Industriële revolutie. De opkomst en

het groeiend gebruik van petroleum in diverse toepassingen vanaf het einde van de 19de eeuw had namelijk een uiterst belangrijke impact op de industriële, technologische, economische, sociale en ruimtelijke ontwikkelingen in België. Al sinds 1861 was Antwerpen de eerste petroleumimporteur in Europa. In het begin van de 20ste eeuw werd aan de Schelde, ten zuidwesten van de binnenstad, de petroleumhaven 'Petroleum-Zuid' aangelegd, die in de daaropvolgende decennia uitgroeide tot een belangrijke speler in de Europese petroleumindustrie. Het pomphuis en de opslagtanks van de voormalige petroleumhaven Petroleum-Zuid zijn resterende materiële relictten die getuigen van de geschiedenis en de ontwikkeling van Antwerpen als petroleumhaven en dragen in die zin bij tot de historische identiteit van de plek.

Industrieel-archeologische waarde:

De petroleumhaven Petroleum-Zuid werd voornamelijk gebruikt voor de overslag en opslag van petroleumproducten. Alle gebouwen en infrastructuren hebben een specifieke plaats en functionaliteit binnen dit industrieel proces en vormen een geheel, hoewel ze uit verschillende periodes dateren. De infrastructuur en gebouwen omvatten daarom verschillende categorieën, waaronder infrastructuren en gebouwen in functie van overslag van petroleum tussen schepen, de haven en andere transportmiddelen, infrastructuren en gebouwen in functie van opslag, haveninfrastructuren en andere bedrijfs-, nuts- en dienstgebouwen. Om een zo getrouw mogelijk beeld te geven van deze specifieke industrie is het behoud van de context- en ensemblewaarde, de onderlinge visuele en inhoudelijke samenhang tussen de belangrijkste installaties, infrastructuren en gebouwen van essentieel belang. Slechts op die manier verankeren deze erfgoedrelictten de industrieel-archeologische betekenis van deze plek. De opslagtanks, gelegen op het westelijk deel van het vroegere 'lot IX', zijn door hun volume en groepering in de wijde omgeving waarneembaar en aldus beeldbepalend op de site. Samen met de voor bescherming voorgestelde jettypier, het pomphuis en bovengrondse pijpleiding vormen de opslagtanks een samenhangend inhoudelijk geheel dat als infrastructuur voor overslag en opslag van petroleum de belangrijkste functie van de voormalige petroleumhaven afleesbaar en herkenbaar maakt: vanuit de tanker aan de jettypier werd de petroleum via pijpleidingen en het pomphuis getransporteerd naar de opslagtanks van de diverse bedrijven. De opslagtanks zijn een op de pijpleiding geënte installatie en zijn het logische eindpunt in dit industrieel proces. Het voor bescherming voorgestelde gedeelte van de opslagtanks is een gaaf bewaard ensemble en representatief voor de concentratie aan opslagtanks in deze zone. Elk van de onderdelen (tanks, talud en trappen) heeft nog zijn betekenis door het onderlinge functionele verband in het bewaarde geheel, door de aanwezige context. Interessant is het verschil in constructiemethode dat in dit geval overeenstemt met de gefaseerde aanleg van het tankpark zoals weergegeven in de archieven of het kaartmateriaal. De huidige tanks bevinden zich nog op de oorspronkelijke locatie. De zeven gegroepeerde tanks werden in fasen gebouwd en rondom voorzien van een talud dat in geval van lekkage de producten kon opvangen en in geval van brand verdere uitbreiding vermeed. De eerste vier tanks, gebouwd in de periode 1922-1926, onderscheiden zich door hun technische meerwaarde op het vlak van de toegepaste bouwtechniek. Deze hebben heden nog een geklinknagelde structuur en worden omgeven door het begraasde talud. De drie rond 1949 toegevoegde tanks, waarvan één binnen het eerste aarden talud ligt, en de twee andere binnen een later toegevoegd talud met betonnen steunmuur, hebben een gelast stalen structuur. De telkens tussen twee tanks geplaatste bakstenen trapconstructies versterken de ensemblewaarde van dit geheel. De bakstenen trapvolumes, vermoedelijk fungerend als een uitkijk- en observatiepost voor de tankdaken en het tankpark in zijn geheel, zijn de enige in hun soort op de site en opmerkelijk door hun hoogte en massieve doch zuivere, lineaire vormgeving. Het pomphuis is een noodzakelijke schakel in de infrastructuur van pier, pijpleidingen en opslagtanks. Het maakt dus deel uit van de technische installaties op Petroleum-Zuid. De pompinstallatie die zich in het pomphuis bevindt, bestaat uit leidingen en kranen die de

pijpleidingen met elkaar verbinden en ze kunnen afsluiten. Er staan ook nog drie betonnen sokkels waarop elektromotoren stonden. De decoratief uitgewerkte noord- en zuidgevel met verdiepte muurvlakken en de tuitgevels aan de west- en oostzijde maken het gebouw mee beeldbepalend voor de omgeving. Op de schoorstenen op de vier hoeken van het gebouw staan zinken opzetstukken in de vorm van windhanen. De architectuur sluit aan bij de refter met conciërgewoning op het lot XI, zodat het gebouw over ensemblewaarde beschikt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De voorschriften bepaald in hoofdstuk 6 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en hoofdstuk 6 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.

Brussel, **19 JAN. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

